

Vattendragsterminologi :

A

A-klorofyll: ett pigment som finns i klorofyllkornen och som deltar i växternas fotosyntes, speciellt sommarens klorofyll-a halt används som ett mått på frodigheten.

Alkalinitet: den totala mängden av basiska föreningar i vattnet. Ett mått på förmågan att motstå pH-förändringar då en syra tillförs. Enheten är millimol per liter (mmol/l). Ett vattendrag med låg alkalinitet är mera känsligt för försurning.

Avrinningsområde: området från vilket t.ex. en sjö får allt sitt vatten. Avgränsas av vattendelare dvs. högre belägna landområden. Vattendelarna avgör till vilket vattendrag vattnet rinner.

B

Bottendjur (bottenfauna): ryggradslösa djur som lever på botten, såsom många insektlarver. De utgör en ekologisk parameter, som undersöks och på basen av vilka man kan uppskatta vattendragets ekologiska tillstånd.

D

Diffus belastning: föroreningskällan kan inte exakt definieras. Belastningen härstammar bl.a. från åkermarker, djur- och skogshushållningen samt från glesbebyggelsen (jämför med punktbelastning).

Djupvatten: Det vatten som ligger närmast botten och som avskiljs från ytvattnet av ett språngskikt.

E

Ekologisk klassificering: Enligt direktiven för EU:s vattenpolitiska ramdirektiv och Finlands lagstiftning borde vattendragen vara i bra ekologiskt skick före utgången av år 2015 (2020). För detta ändamål har miljöförvaltningen gjort upp ett klassificeringssystem för ytvattnen, där man beaktar vattendragets växtplankton, vattenvegetation, bottendjur, fisk och vattnets fysikalisk-kemiska egenskaper (speciellt a-klorofyll och totalfosfor). Klassificeringssystemet bygger på fem olika klasser och de olika klasserna är: utmärkt, god, tillfredsställande, försvarlig och dålig. Från alla vattendrag finns inte lika heltäckande information. Utgående från befintligt materialet uppgörs en helhetsbedömning av de olika vattendragen.

Eutrofiering (övergödning): effekterna av att vattendragets närsaltshalter stiger vilket leder bl.a. algproblem och grumling av vattnet.

F

Fosfor: Fosfor förekommer i många olika former, men i vattendragen följer man främst med totalfosfor, som såsom namnet anger beskriver den totala halten i vattnet. Fosfor fungerar i inlandsvattnen såsom en minimifaktor, som begränsar primärproduktionen. Av den orsaken är fosforhalten en viktig parameter då man uppskattare ett vattendrags frodighet. Totalfosforhalten anges oftast som mikrogram per liter ($\mu\text{g/l}$)

Färg: vattnets färg anger vattnets brunhet eller i Finland mängden av organiska humusämnen i vattnet. Färgvärdena är typiska för vattendragen och på basen av detta kan man klassificera vattendragen som tex. humusrika, humusfattiga eller klara vattendrag. Färgvärdet s enhet är Pt/l

Försurning: vattnets pH-värde sjunker, för många organismer är pH-intervallet 6,0-8,0 det mest gynnsamma.

G

Grumlighet: grumlighetsvärdet anger förekomsten av grumling i vattnet. Dess enhet är FTU. Grumligheten ökar bland annat till följd av vårflödena eller regn då partiklar hamnar i vattendraget. Även stora algförekomstar ökar grumligheten.

H

Humusämne: ett organsikt material som härstammar från tillrinningsområdet och från vattendragets egna produktion, humusämnena färgar vattnet brungult. Vid riklig förekomst försuras också vattendraget.

Höstomblandning : situationen då sommarstagnationen bryts (språngskiktet) då ytvattnet kylts ned till samma temperatur som djupvattnet. Då temperaturskillnaderna mellan yta och botten är små blandar vindarna om hela vattenmassan. Det omblandade vattnet är sedan av samma kvalitet. Djupvattnet får då nytt tillskott med syrerikt vatten från ytan.

I

Inre belastning: vattendragets inre närsaltsbelastning. Vid dåliga syreförhållanden kan närsalter lösas ur bottensedimenten och återgå tillbaka till användning för växter.

K

Kemisk syreförbrukning: anger mängden kemiskt oxiderbart organiskt material. Vid tider med rikliga flöden eller i vattendrag med humuspåverkade tillrinningsområden stiger den kemiska syreförbrukningen i vattnet.

Konduktivitet (elledningsförmåga): anger mängden lösta salter i vattnet. I inlandsvatten ökar konduktiviteten av bl.a. natrium, kalium, magnesium, klorider och sulfater.

Kväve: vattnets totala kvävemängd anges som totalkväve, vilket inkluderar kvävet samtliga förekomstformer. Kväve är en huvudnäring, som tillsammans med fosfor begränsar algproduktionen. Kväve kommer till vattendragen via avlopps- flödes- och regnvatten. I områden med omfattande åkermarker höjer det kvävebelastningen på vattendraget. Totalkvävehalten anges oftast som mikrogram per liter ($\mu\text{g/l}$).

N

Naturlig avrinning: belastning som utan mänsklig påverkan rinner till vattendraget från avrinningsområdet.

Nedfall: luftburen belastning.

P

Primärproduktion: det organiska material som växterna producerar.

Punktbelastning: Belastning som härstammar från en lätt identifierbar punkt, till exempel ett reningsverk. jämför diffus belastning.

S

Språngskikt: horisontalt djupskikt där pH, temperatur, eller salthalt förändras snabbt.

Syrehalt ja syremättnadsgrad: syrehalten anger mängden löst syre i vattnet. Enheten är $\text{O}_2 \text{ mg/l}$. Mängden syre i vattnet är beroende av temperaturen. I kallt vatten löser sig mera syre än i varmt vatten. Syremättnadsprocenten anger syremängden i vattnet i förhållande till den syrehalt som maximalt borde finnas i vattnet. Syremättnad talar man om i det fall, då syremättnadsprocenten är över 100%. Övermättnad kan uppstå bl.a. i samband med riklig algproduktion i ytskiktet.

T

Temperaturskiktning: en skiktning av vattenmassan hos oss på vintern och sommaren. Under vintern finns det kallare vattnet vid ytan och det varmare nära botten. Under sommaren är situationen den omvända. . Temperaturskiktningen bryts under våren och hösten, då temperaturskillnaden mellan ytan och botten utjämnas och vindarna kommer åt att omblanda hela vattenmassan. Vid tider med skiktning kan djupvattnets syreresserver inte kompletteras med syre uppifrån och syreläget försämras i de bottennära skikten. Ifall syrekoncentrationerna är låga kan syret helt ta slut vilket innebär att vattendraget lätt får andra problem.

V

Vattendragsområde: ett stort tillrinningsområde.

Våromblandning: situationen då vinterstagnationen (språngskiktet) bryts, då ytvattnet värmts upp till samma temperatur som djupvattnet. Då temperaturskillnaderna mellan yta och botten är små blandar vindarna om hela vattenmassan. Det omblandade vattnet är sedan av samma kvalitet. Djupvattnet får då nytt tillskott med syrerikt vatten från ytan.